KOMISJA
EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 9.12.2020 r.
COM(2020) 772 final

SPRAWOZDANIE KOMISJI DLA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY

w sprawie stosowania rozporządzenia Rady (WE) nr 1005/2008 ustanawiającego wspólnotowy system zapobiegania nielegalnym, nieraportowanym i nieuregulowanym (NNN) połowom oraz ich powstrzymywania i eliminowania (rozporządzenie w sprawie połowów NNN)

SPRAWOZDANIE KOMISJI DLA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY

w sprawie stosowania rozporządzenia Rady (WE) nr 1005/2008 ustanawiającego wspólnotowy system zapobiegania nielegalnym, nieraportowanym i nieuregulowanym (NNN) połowom oraz ich powstrzymywania i eliminowania (rozporządzenie w sprawie połowów NNN)

SPRAWOZDANIE KOMISJI DLA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY 1

1. Wprowadzenie 2

2. Aktualna sytuacja – postępy od publikacji komunikatu z 2015 r. 4

2.1 Współpraca z państwami członkowskimi 5

- Państwa członkowskie i ich obowiązki jako państw bandery 5
- Państwa członkowskie i ich obowiązki jako państw nadbrzeżnych 6
- Państwa członkowskie i ich obowiązki jako państw portu 6
- Państwa członkowskie i ich odpowiedzialność jako państw zbytu: system świadectw połowowych 6
- Korzystanie z systemu wzajemnej pomocy między państwami członkowskimi a Komisją oraz z państwami trzecimi 8

2.2 Współpraca z państwami trzecimi 8

- Wyrównywanie warunków działania poprzez dialog 9
- Budowanie sieci sojuszników 11
- Propagowanie systemów świadectw połowowych 11
- Wspieranie wdrażania umowy o środkach stosowanych przez państwo portu 12
- Wpływ dialogów na temat połowów NNN na państwa zawierające umowy o partnerstwie w sprawie zrównoważonych połowów 12
- Wsparcie dla państw trzecich 13

2.3 Inne ramy współpracy międzynarodowej i współpraca z zainteresowanymi stronami 14

3. Główne wyzwania związane z wdrażaniem rozporządzenia w sprawie połowów NNN 15

3.1 Wdrażanie w UE 15

- Dialogi z państwami trzecimi 16
- Poprawa międzynarodowego zarządzania w celu zwalczania połowów NNN 16
- Współpraca i koordynacja 17

4. Wnioski 18

1. Wprowadzenie

Jak przewidziano w art. 55 ust. 1 rozporządzenia, niniejsze sprawozdanie zawiera informacje dla Parlamentu Europejskiego i Rady dotyczące stosowania rozporządzenia Rady (WE) nr 1005/2008 ustanawiającego wspólnotowy system zapobiegania nielegalnym, nieraportowanym i nieuregulowanym (NNN) połowom oraz ich powstrzymywania i eliminowania. W sprawozdaniu tym podsumowano głównie informacje przekazane przez państwa członkowskie w formie odpowiedzi na pytania zawarte w kwestionariuszu wysłanym przez Komisję[1] od publikacji ostatniego komunikatu z dnia 1 października 2015 r.[2], lecz również wszelkie inne istotne informacje otrzymane przez Komisję od wszelkich zainteresowanych stron w danym okresie. Przedstawiono w nim również przegląd działań, które przyczyniają się do osiągania celów rozporządzenia w sprawie połowów NNN. Na tej podstawie określono w nim również główne wyzwania w zakresie wdrażania.

Połowy NNN nadal stanowią jedno z największych zagrożeń dla zrównoważonej eksploatacji zasobów rybnych. Niestety dynamiczny, elastyczny i nielegalny charakter połowów NNN sprawia, że nie można w prosty sposób oszacować ich wpływu. Z przybliżonych obliczeń wynika jednak, że skala połowów NNN w światowych oceanach obejmuje około 11–26 mln ton ryb rocznie, tj. połowy o wartości 9–21 mld EUR rocznie[3].

Zgromadzenie Ogólne ONZ wezwało szczególnie społeczność międzynarodową do tego, aby „Do 2020 roku skutecznie uregulować kwestie pozyskiwania owoców morza oraz wyeliminować nadmierne połowy ryb, nielegalne, niezarejestrowane i nieuregulowane rybołówstwo oraz destrukcyjne praktyki połowów[4]" w ramach zadania 14.4 celu 14 „Życie pod wodą", stanowiącego element Agendy na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030 przyjętej w 2015 r. UE jest zatem aktywnie zaangażowana w stałe zmniejszanie skali połowów NNN i ostateczne wyeliminowanie tej praktyki.

Jednym z priorytetów, które określono w komunikacie w sprawie Europejskiego Zielonego Ładu dla Unii Europejskiej[5], jest podejście „zero tolerancji" w odniesieniu do połowów NNN. Podejście to stanowi również ważny aspekt unijnej strategii na rzecz bioróżnorodności 2030[6] i ma kluczowe znaczenie dla globalnego przejścia na zrównoważone systemy

[1] Informacje dostarczone przez państwa członkowskie, obejmujące lata 2016–2017. Takie informacje są dostarczane co dwa lata na podstawie kwestionariusza przygotowanego przez Komisję.

[2] COM(2015) 480 z dnia 1 października 2015 r.

[3] http://www.fao.org/3/a-i6069e.pdf

[4] „14.4 Do 2020 roku skutecznie uregulować kwestie pozyskiwania owoców morza oraz wyeliminować nadmierne połowy ryb, nielegalne, niezarejestrowane i nieuregulowane rybołówstwo oraz destrukcyjne praktyki połowów, oraz wdrożyć poparte naukowo plany zarządzania, tak by w możliwie najkrótszym czasie odbudować populację ryb, co najmniej do poziomu umożliwiającego maksymalny, odnawialny poziom zrównoważonych połowów, zgodnie [z] charakterystyką poszczególnych gatunków."
https://unstats.un.org/sdgs/metadata/?Text=&Goal=14&Target=14.4

[5] COM(2019) 640 z dnia 11 grudnia 2019 r.

[6] COM(2020) 380 z dnia 20 maja 2020 r.

żywnościowe, jak stwierdzono w strategii „od pola do stołu”[7]. Wiąże się to ze zdecydowanymi unijnymi działaniami w ramach zewnętrznego wymiaru wspólnej polityki rybołówstwa (WPRyb). Obejmuje to w szczególności starania na rzecz wyeliminowania połowów NNN podejmowane w regionalnych organizacjach ds. zarządzania rybołówstwem (RFMO)[8], rozwiązania przyjmowane w kontekście umów o partnerstwie w sprawie zrównoważonych połowów oraz ukończenie przeglądu unijnych przepisów w zakresie kontroli[9]. Zwalczanie połowów NNN na całym świecie jest również ważnym elementem wspólnego komunikatu w sprawie międzynarodowego zarządzania oceanami z 2016 r.[10] Ponadto polityka prac na rzecz wyeliminowania połowów NNN jest istotna w kontekście unijnej agendy bezpieczeństwa morskiego[11].

Unijny system zapobiegania połowom NNN oraz ich powstrzymywania i eliminowania opiera się na prawie międzynarodowym dotyczącym rybołówstwa, mianowicie na:

- Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawie morza (UNCLOS) z 1982 r.,
- porozumieniu ONZ o zasobach rybnych z 1995 r. oraz
- Porozumieniu o wspieraniu przestrzegania przez statki rybackie międzynarodowych środków ochrony i zarządzania na pełnym morzu z 1993 r.

Instrumenty te są interpretowane i uzupełniane przez instrumenty niewiążące takie jak te opracowane przez Organizację Narodów Zjednoczonych ds. Wyżywienia i Rolnictwa (FAO), w szczególności Kodeks odpowiedzialnego rybołówstwa z 1995 r. oraz międzynarodowy plan działania na rzecz zapobiegania nielegalnym, nieraportowanym i nieuregulowanym połowom oraz ich powstrzymywania i eliminowania z 2001 r. (plan IPOA-IUU), który stanowi jeden z kilku międzynarodowych planów działania przyjętych w związku z Kodeksem odpowiedzialnego rybołówstwa. Łącznie te instrumenty prawne – zarówno wiążące, jak i niewiążące – stanowią zbiór środków, które wzajemnie się wzmacniają i uzupełniają.

Ponadto aby wesprzeć wdrażanie planu IPOA-IUU, w 2009 r. FAO przyjęła Umowę o środkach stosowanych przez państwo portu w celu zapobiegania nielegalnym, nieraportowanym i nieuregulowanym połowom oraz ich powstrzymywania i eliminowania[12] (PSMA), która weszła w życie w czerwcu 2016 r.[13] PSMA jest pierwszym i jedynym ogólnoświatowym instrumentem prawnie wiążącym, w ramach którego za podstawowy cel przyjęto bezpośrednie rozwiązanie kwestii połowów NNN. Chociaż w tej umowie nie utworzono nowych międzynarodowych narzędzi do zwalczania połowów NNN, to ustanowiono minimalne normy dotyczące wykonywania jurysdykcji państwa portu w kontekście połowów NNN. Inny istotny wkład ze strony FAO w ostatnich latach obejmuje

---

7 COM(2020) 381 z dnia 20 maja 2020 r.

8 Szczegółowy wykaz można znaleźć pod adresem: https://ec.europa.eu/fisheries/cfp/international/rfmo_pl

9 Rozporządzenie Rady (WE) nr 1224/2009 z dnia 20 listopada 2009 r. ustanawiające unijny system kontroli w celu zapewnienia przestrzegania przepisów wspólnej polityki rybołówstwa. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX:32009R1224

10 UE jest aktywnym uczestnikiem pięciu RFMO zajmujących się połowami tuńczyka, 12 RFMO zajmujących się połowami ryb innych niż tuńczyk oraz innych organizacji ds. rybołówstwa. Pełny wykaz można znaleźć pod adresem: https://ec.europa.eu/fisheries/cfp/international/rfmo_pl

11 https://ec.europa.eu/maritimeaffairs/policy/maritime-security_pl

12 http://www.fao.org/port-state-measures/en/

13 UE zatwierdziła tę umowę decyzją Rady 2011/443/UE z dnia 20 czerwca 2011 r.

Dobrowolne wytyczne FAO w sprawie funkcjonowania państwa bandery z 2014 r. oraz Dobrowolne wytyczne FAO dotyczące systemów dokumentowania połowów z 2017 r. UE wniosła znaczący wkład w te inicjatywy, które pomagają zwiększyć skuteczność prawa międzynarodowego w zakresie rybołówstwa i zapewnić istotne wytyczne w zakresie zwalczania połowów NNN.

Unikalne podejście UE do zwalczania połowów NNN opiera się na rozporządzeniu (WE) nr 1005/2008. Przyjęcie i wdrożenie tego rozporządzenia sprawiło, że UE stała się pionierem w zakresie opracowania kompleksowych ram zwalczania połowów NNN. Dzięki tym ramom zamiary przekształca się w konkretne działania, a ponadto ustanowiono równe warunki działania w sektorze rybołówstwa w skali ogólnoświatowej.

Rozporządzenie to stanowi, że wszystkie państwa – niezależnie od tego, czy są to państwa członkowskie, czy też państwa trzecie – ponoszą odpowiedzialność za wypełnianie swoich obowiązków międzynarodowych jako państwa bandery, państwa portu, państwa nadbrzeżne lub państwa zbytu. Okazało się ono przejrzystym i niedyskryminacyjnym instrumentem, który ma zastosowanie do wszystkich statków zaangażowanych w zarobkową eksploatację zasobów rybnych oraz do wszystkich obywateli UE zaangażowanych w działalność połowową pod jakąkolwiek banderą.

Dziesięć lat po wejściu w życie rozporządzenia w sprawie połowów NNN UE jest postrzegana jako jeden z najważniejszych podmiotów w walce z połowami NNN na całym świecie. Wytrwałość w działaniach na rzecz zwalczania połowów NNN przyczyni się do dalszego wzmocnienia roli UE w tym obszarze.

2. Aktualna sytuacja – postępy od publikacji komunikatu z 2015 r.

W komunikacie z 2015 r. odniesiono się do kontynuowania działań na rzecz poprawy obecnego systemu oraz ewentualnego uproszczenia i unowocześnienia procesu wykonywania rozporządzenia w sprawie połowów NNN, mianowicie dzięki przejściu z systemu świadectw połowowych w wersji papierowej na elektroniczny system świadectw połowowych. Komisja ogłosiła, że będzie kontynuowała współpracę z państwami trzecimi poprzez dialog i możliwość oferowania państwom trzecim pomocy technicznej i rozwojowej, aby zdołały rozwiązać swoje problemy związane z połowami NNN.

Cztery powiązane ze sobą obszary działań przewidziane w rozporządzeniu w sprawie połowów NNN są następujące:

- unijny system świadectw połowowych,
- system wzajemnej pomocy między państwami członkowskimi,
- proces współpracy z państwami trzecimi oraz
- wykaz statków prowadzących połowy NNN.

Wszystkie te narzędzia okazały się skuteczne w zwalczaniu połowów NNN w ciągu ostatnich pięciu lat.

Od czasu publikacji ostatniego komunikatu odnotowano szereg wymiernych rezultatów. W niniejszym sprawozdaniu przedstawiono najważniejsze osiągnięcia związane z wdrażaniem rozporządzenia w sprawie połowów NNN w latach 2015–2019.

2.1 Współpraca z państwami członkowskimi

➢ Państwa członkowskie i ich obowiązki jako państw bandery

UE skonsolidowała swoje działania w odniesieniu do obowiązków państw członkowskich jako państw bandery wskutek przyjęcia nowych środków, które zmierzają do skuteczniejszego zarządzania operacjami floty unijnej poza wodami UE[14]. Cała działalność połowowa unijnych statków prowadzona poza wodami UE lub podlegająca kompetencji regionalnej organizacji ds. zarządzania rybołówstwem (RFMO) musi być wyraźnie dozwolona przez państwo członkowskie bandery, które jest również odpowiedzialne za prawidłowe zarządzanie tymi upoważnieniami do połowów[15]. Komisja przekazuje te upoważnienia właściwym RFMO i państwom trzecim, pod warunkiem że spełniono właściwe warunki i kryteria kwalifikowalności. Ponadto nawet poza wodami UE unijne statki w dalszym ciągu podlegają zarówno unijnym przepisom w zakresie kontroli[16], jak i przepisom ustanowionym w rozporządzeniu w sprawie połowów NNN.

Po dokonaniu oceny obecnego systemu kontroli rybołówstwa Komisja postanowiła również rozpocząć jego przegląd. Wniosek Komisji w sprawie tego przeglądu przyjęto dnia 30 maja 2018 r.[17] Komisja postanowiła zaproponować szereg zmian w rozporządzeniu w sprawie kontroli, a także ukierunkowanych zmian w rozporządzeniu w sprawie połowów NNN i rozporządzeniu ustanawiającym Europejską Agencję Kontroli Rybołówstwa (EFCA). Ogólnym celem tego przeglądu jest unowocześnienie, ulepszenie i uproszczenie unijnego systemu kontroli rybołówstwa oraz rozszerzenie równych warunków działania w zakresie kontroli rybołówstwa. W szczególności we wniosku wyjaśniono, wzmocniono i zharmonizowano przepisy dotyczące egzekwowania, zwłaszcza w odniesieniu do środków i sankcji w przypadku poważnych naruszeń. Jego cele obejmują również:

- stworzenie bardziej wiarygodnego i pełniejszego systemu danych dotyczących rybołówstwa, w tym w pełni cyfrowej sprawozdawczości połowowej, który ma mieć zastosowanie do wszystkich unijnych statków rybackich[18];
- rozszerzenie elektronicznego systemu lokalizacji na wszystkie statki, w tym małe;
- wprowadzenie nowych procedur ważenia produktów rybołówstwa;
- ulepszenie przepisów w zakresie rejestracji połowów w przypadku połowów rekreacyjnych;
- zwiększenie identyfikowalności unijnych i przywożonych produktów rybołówstwa i akwakultury oraz
- ulepszenie przepisów w zakresie narzędzi połowowych.

---

[14] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/2403 z dnia 12 grudnia 2017 r. w sprawie zrównoważonego zarządzania zewnętrznymi flotami rybackimi oraz uchylenia rozporządzenia Rady (WE) nr 1006/2008.
https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=celex:32017R2403

[15] Dane liczbowe na czerwiec 2019 r. (z wyjątkiem obszaru kompetencji Generalnej Komisji Rybołówstwa Morza Śródziemnego – GFCM): 5 843 statki rybackie, na które przypada 8 818 upoważnień do połowów.

[16] Rozporządzenie Rady (WE) nr 1224/2009 z dnia 20 listopada 2009 r. ustanawiające unijny system kontroli w celu zapewnienia przestrzegania przepisów wspólnej polityki rybołówstwa.
https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX:32009R1224

[17] COM(2018) 368 final z dnia 30 maja 2018 r.

[18] W tym do statków o długości poniżej 12 m.

- Państwa członkowskie i ich obowiązki jako państw nadbrzeżnych

Te same przepisy w zakresie kontroli, które mają zastosowanie do unijnych statków, stosuje się również do statków państw trzecich pływających po wodach UE, o ile nie uzgodniono inaczej z danym państwem trzecim.

Komisja utrzymuje ścisłą współpracę z państwami członkowskimi w celu zapobiegania działalności połowowej NNN, jej powstrzymywania i wykrywania. Zachęca również państwa członkowskie do zgłaszania wszelkich podejrzeń połowów NNN prowadzonych przez statki z państw trzecich na ich wodach[19] i w pełni korzysta z systemu wzajemnej pomocy w celu niedopuszczenia nielegalnie złowionych ryb do rynku UE. Komisja ułatwia również regularną współpracę między państwami członkowskimi a państwami trzecimi.

- Państwa członkowskie i ich obowiązki jako państw portu

W rozporządzeniu w sprawie kontroli przewidziano odpowiednie ramy kontroli portowej, w tym inspekcje w portach lub przy wyładunku. W rozporządzeniu w sprawie połowów NNN uzupełniono i przewidziano skuteczny system inspekcji w porcie w przypadku statków rybackich z państw trzecich zawijających do portów państw członkowskich.

W swoich sprawozdaniach dla Komisji państwa członkowskie przedstawiają informacje na temat wyników inspekcji w portach oraz inspekcji bezpośrednich wyładunków i przeładunków produktów rybołówstwa dokonywanych przez statki rybackie państw trzecich[20].

W latach 2016–2017 w portach UE wyładunku dokonało około 4 349 statków spoza UE, a państwa członkowskie UE przeprowadziły inspekcje na 635 z tych statków.

- Państwa członkowskie i ich odpowiedzialność jako państw zbytu: system świadectw połowowych

Jako jeden z największych światowych rynków produktów rybołówstwa UE musi zapewnić, aby produkty rybołówstwa pochodzące z połowów NNN nie docierały na jej rynek.

System świadectw połowowych ustanowiony w rozporządzeniu w sprawie połowów NNN okazał się skuteczny pod względem niedopuszczania ryb złowionych w ten sposób do obrotu w UE.

Ponad 92 państwa zgłosiły Komisji organy upoważnione w każdym z państw do potwierdzania prawdziwości informacji zawartych w świadectwach połowowych wydanych dla produktów wywożonych na rynek UE („właściwe organy”). Średnio około 200 000 świadectw połowowych i 25 000 oświadczeń zakładów przetwórczych jest każdego roku dostarczanych właściwym organom państw członkowskich w odniesieniu

[19] W latach 2016–2017 państwa członkowskie zgłosiły 36 przypadków zaobserwowania zagranicznych statków rybackich. Informacje na podstawie sprawozdań państw członkowskich obejmujących lata 2016–2017 zgodnie z art. 55 ust. 1.

[20] Również na podstawie art. 55 ust. 1 rozporządzenia w sprawie połowów NNN.

do przywozu[21]. W latach 2016–2019 ponownie spadła liczba odmów przywozu na rynek UE produktów rybołówstwa zgodnie z systemem świadectw połowowych na podstawie rozporządzenia w sprawie połowów NNN.

Jak przewidziano w komunikacie z 2015 r., w maju 2019 r. Komisja uruchomiła[22] system IT pod nazwą CATCH przeznaczony do cyfryzacji świadectw połowowych i związanych z nimi procedur stosowanych w związku z przywozem. Celem CATCH jest opracowanie aplikacji internetowej wspierającej zarządzanie dokumentami urzędowymi i automatyzującej związane z nimi procedury, jak określono w rozporządzeniu w sprawie połowów NNN. Ostatecznym celem takiego ogólnounijnego systemu jest ułatwienie i harmonizacja procedur weryfikacji przeprowadzanych przez właściwe organy państw członkowskich oraz pomoc w zapewnianiu równych warunków działania dla unijnych importerów.

Zmiany w CATCH są zgodne z dobrowolnymi wytycznymi FAO dotyczącymi systemów dokumentowania połowów[23] przyjętymi w 2017 r. CATCH opracowano w systemie TRACES – platformie, na której zarejestrowanych jest 30 000 użytkowników z ponad 80 państw na całym świecie. Organy państw członkowskich i unijni importerzy korzystają z systemu TRACES od 2005 r. w celu przeprowadzania kontroli obejmujących wymogi sanitarne w przypadku handlu wewnątrzunijnego zwierzętami, żywnością, paszą i roślinami oraz przywozu tych produktów; obecnie wykorzystuje się go również do kontroli świadectw połowowych. Wniosek Komisji dotyczący przeglądu rozporządzenia w sprawie kontroli zawiera przepisy prawne dotyczące korzystania z CATCH. Obowiązkowe korzystanie z CATCH zależy od zakończenia trwającego przeglądu systemu kontroli rybołówstwa i jego wejścia w życie. Do tego czasu państwa UE i ich operatorzy krajowi będą z niego korzystać dobrowolnie[24].

Komisja koncentruje się na prowadzonych obecnie przez UN/CEFACT (Centrum Narodów Zjednoczonych ds. Ułatwiania Handlu i Elektronicznego Biznesu) pracach dotyczących możliwości wykorzystania formatu FLUX w celu zapewnienia interoperacyjności środowisk informatycznych państw trzecich z CATCH do celów kontroli produktów rybołówstwa. Prowadzi ona również prace na rzecz ustanowienia elektronicznego systemu wymiany świadectw (EU CSW-CERTEX[25]) dla wszystkich unijnych organów celnych w ramach inicjatywy „unijny system jednego okienka w dziedzinie ceł". CATCH ma być częścią EU CSW-CERTEX.

---

[21] Oszacowanie Komisji na podstawie powiadomień od państw członkowskich zgodnie z art. 18 ust. 5 rozporządzenia w sprawie połowów NNN.

[22] Każdego roku na rozwój CATCH przeznacza się średnio 350 000 EUR.

[23] http://www.fao.org/iuu-fishing/international-framework/voluntary-guidelines-for-catch-documentation-schemes/en/

[24] Więcej informacji na temat tego systemu można uzyskać pod adresem: https://ec.europa.eu/fisheries/sites/fisheries/files/docs/body/catch-it-system_en.pdf

[25] https://ec.europa.eu/taxation_customs/general-information-customs/electronic-customs/eu-single-window-environment-for-customs_en

- Korzystanie z systemu wzajemnej pomocy między państwami członkowskimi a Komisją oraz z państwami trzecimi

System wzajemnej pomocy ustanowiony w art. 51 rozporządzenia w sprawie połowów NNN dowiódł swojej wartości, jeśli chodzi o wsparcie państw członkowskich we wdrażaniu rozporządzenia w sprawie połowów NNN Wszystkie państwa członkowskie wyznaczyły jednolitych urzędników łącznikowych ds. połowów NNN odpowiedzialnych za realizację tego zadania.

System ten ułatwia współpracę między państwami członkowskimi a Komisją oraz z państwami trzecimi. Ma to zasadnicze znaczenie dla zapewnienia, aby w odniesieniu do połowów NNN prowadzono odpowiednie dochodzenia oraz nakładano stosowne kary. System ten ułatwił bieżącą wymianę informacji na temat ostrzeżeń, działań wywiadowczych i wyników badań przeprowadzanych w przypadku, gdy istnieją informacje na temat podejrzenia połowów NNN.

Od 2015 r. Komisja przesłała jednolitym urzędnikom łącznikowym państw członkowskich ponad 170 ostrzeżeń,. aby udzielić wskazówek w sprawie kontroli, które prowadzi się w sytuacjach zagrożenia i aby wystąpić o wszczęcie dochodzenia w sprawie domniemanej działalności połowowej NNN i poważnych naruszeń. Państwa członkowskie regularnie powołują się również na przepisy rozporządzenia w sprawie połowów NNN dotyczące wzajemnej pomocy w celu współpracy ze sobą oraz z organami administracyjnymi państw trzecich. Ogólnie rzecz biorąc, działania te przyczyniły się do usprawnienia wdrażania rozporządzenia w sprawie połowów NNN. Aktywne wykorzystanie wzajemnej pomocy pozwoliło skutecznie zablokować przywóz na rynek UE produktów rybołówstwa wartych miliony euro i pozyskanych z połowów NNN, szczególnie z Rogu Afryki.

2.2 Współpraca z państwami trzecimi

Od 2015 r. Komisja kontynuuje wspólne działania z kilkoma państwami trzecimi i wspiera je w realizacji podstawowych reform ich polityki rybołówstwa. Takie reformy spowodowały, że dokonano przeglądów krajowego ustawodawstwa i dostosowano je do zobowiązań międzynarodowych, wzmocniono struktury administracyjne i ulepszono systemy monitorowania, kontroli i nadzoru (MCS). W ten sposób unijne umowy o partnerstwie w sprawie zrównoważonych połowów z państwami trzecimi pomogły również wzmocnić zarządzanie, a jednocześnie zwiększyły zdolności państw trzecich i wykorzystanie narzędzi do zwalczania połowów NNN. Wdrożono konkretne środki z wykorzystaniem komponentu wsparcia sektorowego umów o partnerstwie w sprawie zrównoważonych połowów.

Ogólnie rzecz biorąc, państwa trzecie zajęły aktywne stanowisko w sprawie problemu połowów NNN i wykazały chęć podjęcia bardziej zdecydowanych działań. Dowodzi to poczucia odpowiedzialności za reformy, które pozwoliły dostosować ich systemy kontroli rybołówstwa do norm międzynarodowych. Z doświadczenia wynika jednak również, że tylko silna i niezmienna wola polityczna umożliwia osiągnięcie trwałych rezultatów w postaci stałej zgodności rybołówstwa z przepisami.

- Wyrównywanie warunków działania poprzez dialog

Dialogi dwustronne z państwami trzecimi na temat połowów NNN pozostają centralnym elementem współpracy w ramach rozporządzenia w sprawie połowów NNN.

To, czy Komisja angażuje się w dialog, zależy od szeregu wskaźników, które określają wydajność środków wdrożonych przez różne państwa w celu zwalczania połowów NNN.

W ocenie uwzględnia się to, czy państwa trzecie działają jako państwa bandery, państwa nadbrzeżne, państwa portu lub państwa zbytu. Istotne wskaźniki obejmują zgodność z instrumentami prawa międzynarodowego, wdrażanie dobrowolnych wytycznych, skuteczne wdrażanie środków RFMO, politykę w zakresie floty, ochronę wód podlegających jurysdykcji krajowej, zarządzanie tymi wodami i sprawowanie nad nimi kontroli, ramy egzekwowania oraz skalę produkcji rybołówstwa (stada, floty) lub przepływów handlowych. W ocenie uwzględnia się również informacje na temat wcześniejszych działań danego państwa w odniesieniu do połowów NNN, przy czym szczególną uwagę zwraca się w stosownych przypadkach na konkretne ograniczenia, z którymi borykają się kraje rozwijające się.

Od czasu wejścia w życie rozporządzenia w sprawie połowów NNN Komisja zaangażowała się w dialogi lub inne formy współpracy z ponad 60 państwami. W kontekście 26 dialogów prowadzonych od 2012 r.[26] 15 partnerów przeprowadziło – przy aktywnym wsparciu ze strony Komisji – skuteczne reformy swoich systemów zarządzania rybołówstwem poprzez dostosowanie swoich ram prawnych dotyczących międzynarodowych zobowiązań jako państw bandery, portu i zbytu.

W innych przypadkach nieformalny dialog nie jest jednak wystarczającym środkiem odstraszającym, aby zmusić państwo trzecie do usunięcia stwierdzonych niedociągnięć.

W rozporządzeniu w sprawie połowów NNN ustanowiono „system kartek ostrzegawczych”[27], zgodnie z którym Komisja może powiadomić państwo trzecie, że istnieje ryzyko, iż zostanie ono uznane za państwo niewspółpracujące w zakresie zwalczania połowów NNN (procedura wstępnego uznania państwa za niewspółpracujące, tzw. „żółta kartka”). Komisja angażuje się w formalny dialog z państwem wstępnie uznanym za niewspółpracujące i nawiązuje współpracę na podstawie planu działania.

Od końca 2015 r. skutecznie anulowano siedem żółtych kartek, a państwa, których to dotyczyło, zrealizowały ważne reformy w sektorze rybołówstwa. W tym samym okresie wystosowano dziewięć żółtych kartek, formalizując dialogi w celu usunięcia stwierdzonych niedociągnięć[28].

W przypadkach, w których państwo wstępnie uznane za niewspółpracujące nie rozwiązuje zgłoszonych problemów, nie wywiązując się z własnych zobowiązań międzynarodowych, Komisja uznaje to państwo za państwo niewspółpracujące w zakresie zwalczania połowów NNN (procedura uznania państwa za niewspółpracujące, tzw. „czerwona kartka”)

---

[26] Art. 31 i 32 rozporządzenia Rady (WE) nr 1005/2008.

[27] https://ec.europa.eu/fisheries/sites/fisheries/files/illegal-fishing-overview-of-existing-procedures-third-countries_en.pdf

[28] *Ibidem*.

Podczas gdy wstępne uznanie za państwo niewspółpracujące nie pociąga za sobą żadnych sankcji, procedura uznania państwa za niewspółpracujące ma istotne konsekwencje, w tym zakazy handlu. Państwa członkowskie są zobowiązane do odmowy przywozu dzikich morskich produktów rybołówstwa złowionych przez statki pod banderą przedmiotowego państwa trzeciego.

Po uznaniu państwa za niewspółpracujące Komisja przedstawia Radzie wniosek dotyczący umieszczenia tego państwa w wykazie niewspółpracujących państw trzecich („procedura wpisania do wykazu").

To „umieszczenie na czarnej liście" pociąga za sobą środki wykraczające poza zakaz przywozu, takie jak:

- zakaz zakupu statków rybackich od danego państwa;
- zakaz zmiany bandery takiego państwa na banderę jednego z państw członkowskich;
- brak umów czarterowych;
- zakaz wywozu unijnych statków rybackich;
- zakaz zawierania prywatnych porozumień handlowych z obywatelami UE;
- zakaz prowadzenia wspólnych operacji połowowych z UE;
- możliwe wypowiedzenie obowiązujących dwustronnych umów w sprawie połowów lub umów o partnerstwie lub
- brak możliwości prowadzenia dalszych negocjacji prowadzących do zawarcia dwustronnych umów w sprawie połowów lub umów o partnerstwie.

Od końca 2015 r. udało się anulować jedną czerwoną kartkę i usunięto z wykazu odnośne państwo, w którym wprowadzono znaczące reformy. W tym samym okresie wystosowano dwie czerwone kartki, formalizując dialogi dotyczące najistotniejszych stwierdzonych niedociągnięć, a następnie Rada wpisała do wykazu państwa, w odniesieniu do których wydano ostrzeżenia[29]. W jednym przypadku konieczne było wypowiedzenie umowy o partnerstwie w sprawie zrównoważonych połowów na podstawie art. 38 rozporządzenia w sprawie połowów NNN.

Współpraca w drodze dialogów z państwami trzecimi pozwala osiągnąć wymierne wyniki i prowadzi do lepszego zarządzania, w szczególności do:

- zmian ustawodawstwa;
- przyjęcia krajowych planów działania (NPOA) zgodnie z planem IPOA-IUU opracowanym przez FAO;
- zaostrzenia sankcji;
- lepszej współpracy, koordynacji i mobilizacji różnych odpowiednich organów oraz
- politycznego zaangażowania na najwyższym szczeblu w zwalczanie połowów NNN.

Proces dialogu zapewnił zainteresowanym państwom ramy, które umożliwiły wzmocnienie systemów MCS poprzez usprawnione monitorowanie działalności połowowej (co obejmuje wymogi dotyczące satelitarnego systemu monitorowania

[29] *Ibidem.*.

statków (VMS) w odniesieniu do flot krajowych i dalekomorskich) oraz poprawę inspekcji i kontroli. Jak widać na przykładzie wydanej niedawno żółtej kartki, brak zaangażowania może jednak szybko doprowadzić do pogorszenia ram ustanowionych w celu walki z połowami NNN, co skutkuje wydaniem drugiej kartki ostrzegawczej.

- Budowanie sieci sojuszników

Zwalczanie połowów NNN wymaga skoordynowanych działań, a żadne państwo nie osiągnie sukcesu, działając samodzielnie. Z doświadczenia wynika, że walka z połowami NNN jest znacznie skuteczniejsza, gdy istnieją synergie na szczeblu regionalnym, niż wówczas, gdy państwa działają w odosobnieniu. Za każdym razem, gdy państwo ulepsza swój system kontroli połowów NNN, istnieje ryzyko, że podmioty nieprzestrzegające zasad mogą przenieść się do innych państw o mniej rygorystycznych przepisach i kontrolach.

Sukces polega zatem na zaangażowaniu jak największej liczby państw w ciągłe, proaktywne i uważne działania przeciwko połowom NNN na szczeblu międzynarodowym. We współpracy z państwami prowadzącymi największe połowy ustanowiono kilka dwustronnych grup roboczych ds. połowów NNN. Służą one jako platformy regularnej wymiany i kontynuacji odpowiednich działań mających na celu zwalczanie połowów NNN.

Zgodnie z zewnętrznym wymiarem wspólnej polityki rybołówstwa UE[30] propaguje działania w RFMO na podstawie unijnych zasad i norm. Razem z innymi państwami UE aktywnie wspiera starania na rzecz wzmocnienia środków przeciwko połowom NNN w RFMO, w tym porównywanie wykazów statków prowadzących połowy NNN wśród RFMO i przepisy nakładające kary na obywateli zaangażowanych w połowy NNN.

Komisja wspiera różne inicjatywy regionalne, takie jak utworzenie sieci ds. zwalczania połowów NNN w Stowarzyszeniu Narodów Azji Południowo-Wschodniej (ASEAN) – platformy operacyjnej służącej do udostępniania informacji w czasie rzeczywistym, która w bardzo praktyczny sposób wspiera codzienną działalność członków ASEAN. Regionalne projekty w zakresie budowania zdolności mające wspierać rozwój rybołówstwa i zarządzanie nim, w tym zwiększanie zdolności do zwalczania połowów NNN, w dalszym stopniu wspierają współpracę z organami na szczeblu regionalnym i niższym niż regionalny.

- Propagowanie systemów świadectw połowowych

Ważna część dialogów z państwami trzecimi dotyczy ich systemów identyfikowalności dotyczących przywozu i wywozu. Od państw trzecich wymaga się wykazania ich zdolności do wydawania wiarygodnych świadectw połowowych. Zgodnie z dobrowolnymi wytycznymi FAO dotyczącymi systemów dokumentowania połowów Komisja wydaje zalecenia dotyczące usprawnień, a w niektórych przypadkach zapewnia szkolenie na miejscu w zakresie walidacji unijnych świadectw połowowych i przeprowadzania związanych z tym kontroli.

[30] Reprezentowana przez Komisję Europejską.

- Wspieranie wdrażania umowy o środkach stosowanych przez państwo portu

Umowa o środkach stosowanych przez państwo portu (PSMA) weszła w życie w dniu 5 czerwca 2016 r. UE zatwierdziła tę umowę decyzją Rady z dnia 20 czerwca 2011 r.[31]

PSMA jest pierwszą wiążącą umową międzynarodową, która dotyczy konkretnie połowów NNN. Jej celem jest zapobieganie połowom NNN oraz ich powstrzymywanie i eliminowanie poprzez uniemożliwianie statkom, które prowadzą połowy NNN, korzystania z portów i wyładunku swoich połowów. W ten sposób PSMA zniechęca takie statki do dalszej działalności, a jednocześnie blokuje wprowadzanie produktów rybołówstwa uzyskanych w wyniku połowów NNN na rynki krajowe i międzynarodowe.

Liczba stron, które przystąpiły do PSMA, przekracza obecnie 65. Jest to prawdziwy sukces. Szereg nowych stron przystąpiło do PSMA i ją ratyfikowało – częściowo dzięki dialogom z UE na temat połowów NNN – wprowadzając reformy w swoich systemach prawnych w odniesieniu do rybołówstwa.

Jednak ratyfikacja to dopiero pierwszy krok do wprowadzenia tego traktatu w życie. PSMA przewiduje również mechanizmy finansowania dla państw rozwijających się, jak również pomoc techniczną i wsparcie na rzecz budowania zdolności, zapewniane za pośrednictwem globalnego programu budowania zdolności FAO. UE i Komisja wspierają ten program finansowo.

- Wpływ dialogów na temat połowów NNN na państwa zawierające umowy o partnerstwie w sprawie zrównoważonych połowów

Istnieje wyraźny związek między rolą unijnych umów o partnerstwie w sprawie zrównoważonych połowów (umowy SFPA)[32] z krajami partnerskimi a zwalczaniem połowów NNN przez UE. Obecnie obowiązuje 20 umów SFPA zawartych z krajami partnerskimi w regionie Oceanu Atlantyckiego, Indyjskiego i Spokojnego, a 13 z tych umów zawiera aktywne protokoły zezwalające na prowadzenie działalności połowowej.

Umowy SFPA wspierają cele polityki w zakresie zwalczania połowów NNN, ponieważ zapewniają m.in. programy i szkolenia w zakresie budowania zdolności, a także umożliwiają ulepszenie systemów MCS, w tym systemów elektronicznej rejestracji i elektronicznego raportowania itp. Pośrednio pomaga to w walce z połowami NNN.

Aby zapewnić spójność zewnętrznego wymiaru wspólnej polityki rybołówstwa, Komisja proponuje wypowiedzenie każdej obowiązującej dwustronnej umowy w sprawie połowów lub umowy o partnerstwie w sprawie połowów, jeżeli państwo trzecie nie wywiązuje się ze swoich zobowiązań dotyczących zwalczania połowów NNN, zgodnie z art. 38 rozporządzenia w sprawie połowów NNN.

Podczas gdy wpisanie państwa trzeciego do wykazu państw niewspółpracujących w zakresie połowów NNN (wydanie wobec niego „czerwonej kartki") prowadzi do

[31] DECYZJA RADY z dnia 20 czerwca 2011 r. w sprawie zatwierdzenia w imieniu Unii Europejskiej Umowy o środkach stosowanych przez państwo portu w celu zapobiegania nielegalnym, nieraportowanym i nieuregulowanym połowom oraz ich powstrzymywania i eliminowania (2011/443/UE).

[32] https://ec.europa.eu/fisheries/cfp/international/agreements_pl

zaprzestania obowiązywania umowy SFPA, Komisja z własnej inicjatywy nie odnawia protokołów do umów SFPA z państwami, które nie rozwiązały problemów wskazanych za pomocą żółtych kartek.

- Wsparcie dla państw trzecich

Dialogom na temat połowów NNN często towarzyszą programy wsparcia z różnych źródeł.

UE, w ścisłej współpracy z FAO i Bankiem Światowym, wspomaga koordynację między poszczególnymi podmiotami udzielającymi wsparcia, aby kierowano je tam, gdzie występują określone potrzeby. Powinno to się również przyczynić do niepowielania wsparcia.

UE i Komisja zapewniają wsparcie finansowe w ramach globalnego programu budowania zdolności FAO. Poprzez zapewnienie pomocy technicznej i wsparcie na rzecz budowania zdolności program ten ma pomóc krajom rozwijającym się we wdrażaniu umowy o środkach stosowanych przez państwo portu. Ponadto Komisja, często wspólnie z Europejską Agencją Kontroli Rybołówstwa (EFCA), w odpowiedzi na konkretne wnioski zapewniła niektórym państwom trzecim dopasowane do ich potrzeb szkolenia dotyczące budowania zdolności w zakresie certyfikacji połowów, narzędzi MCS i polityki.

Aby usprawnić kontrolę informacji zawartych w świadectwach połowowych, od 2016 r. Komisja pomaga również EFCA i Europejskiej Agencji Bezpieczeństwa Morskiego (EMSA) opracować nowe funkcje w ramach elektronicznych narzędzi nadzoru EFCA (zintegrowane usługi morskie EFCA). Celem tych funkcji jest wspieranie i większa skuteczność zwalczania połowów NNN na całym świecie (np. u wybrzeży Afryki Zachodniej oraz na północnym Atlantyku i na obszarach arktycznych). Komisja pomogła również EFCA w przeprowadzeniu szeregu różnych działań na rzecz budowania zdolności, skierowanych do inspektorów ds. rybołówstwa w państwach trzecich.

UE przeznacza specjalne fundusze rozwojowe dla Afryki, regionu Oceanu Spokojnego i regionu Oceanu Indyjskiego, aby wspierać rozwój zrównoważonego rybołówstwa i zarządzanie nim. Obejmuje to działania mające na celu zwiększenie ich zdolności do zwalczania połowów NNN. W szczególności UE przeznaczyła:

- 35 mln EUR dla państw AKP z regionu Oceanu Spokojnego w ramach programu partnerstwa morskiego Pacyfiku i Unii Europejskiej (PEUMP)[33];
- 15 mln EUR dla Afryki Zachodniej, w ramach programu usprawnionego regionalnego zarządzania rybołówstwem w Afryce Zachodniej (PESCAO)[34]; oraz
- 28 mln EUR dla regionu Oceanu Indyjskiego, w ramach programu ECOFISH[35].

W przypadku programu PEUMP na przeciwdziałanie połowom NNN przeznaczono budżet w wysokości 3,9 mln EUR. Środki te mają na celu poprawę monitorowania, kontroli i nadzoru zarówno w przypadku rybołówstwa oceanicznego, jak i przybrzeżnego,

[33] Finansowany w ramach 11. Europejskiego Funduszu Rozwoju (EFR), https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.L_.2015.058.01.0001.01.ENG

[34] *Ibidem*.

[35] *Ibidem.*

a także ulepszenie prawodawstwa, dostępu do informacji (przejrzystość) oraz skutecznego zarządzania obszarami morskimi.

W przypadku PESCAO na działania i projekty dotyczące zwalczania połowów NNN zaplanowano kwotę 7,9 mln EUR. Środki w ramach tego projektu obejmują pomoc techniczną świadczoną przez Europejską Agencję Kontroli Rybołówstwa (EFCA) na rzecz subregionalnej komisji rybołówstwa (SRFC), Komitetu ds. Rybołówstwa w Środkowo-Zachodniej Części Zatoki Gwinejskiej (FCWC) i ich państw członkowskich w sposób skoordynowany i z wykorzystaniem doświadczeń zdobytych w kontekście unijnym. W szczególności EFCA zorganizowała w 2019 r. w regionie pięć sesji szkoleniowych dotyczących monitorowania, kontroli i nadzoru w zakresie rybołówstwa, a także inspekcji i stosowania VMS, AIS, łączności radiowej i obrazowania satelitarnego. W jednym państwie pomogła również w przeglądzie prawodawstwa w dziedzinie rybołówstwa oraz w innym państwie w przyjęciu krajowych planów działania dotyczących połowów NNN. Subregionalna komisja rybołówstwa zorganizowała w 2019 r. za pośrednictwem PESCAO trzy kampanie dotyczące wspólnej kontroli z udziałem co najmniej trzech państw członkowskich oraz przy wsparciu EFCA i francuskiej marynarki wojennej. W wyniku tych działań przeprowadzono 157 inspekcji. PESCAO przyczyni się do wdrożenia regionalnych systemów VMS w tych dwóch podregionach, znacznie zwiększając ich zdolność do zwalczania połowów NNN.

Program ECOFISH zawiera specjalny filar dotyczący zwiększenia zdolności do zwalczania połowów NNN na Zachodnim Oceanie Indyjskim. 4,4 mln EUR przeznaczono na projekty mające na celu głównie zapewnienie szkoleń dla inspektorów ds. rybołówstwa, umożliwienie udziału we wspólnych patrolach oraz ułatwienie wykorzystania i wymiany danych VMS na szczeblu regionalnym[36].

UE wspierała również kraje partnerskie w zapewnieniu właściwego wdrożenia systemu świadectw połowowych, m.in. za pomocą warsztatów organizowanych za pośrednictwem grup roboczych ds. zwalczania połowów NNN, z udziałem najważniejszych krajów prowadzących połowy spoza UE.

2.3 Inne ramy współpracy międzynarodowej i współpraca z zainteresowanymi stronami

W ostatnich latach na całym świecie znacznie wzrosła świadomość tego, jak ważne jest zwalczanie połowów NNN. Połowy NNN stały się powracającym tematem na takich forach, jak grupy G-20 i G-7 oraz Forum Gospodarcze w Davos.

Komisja zacieśniła współpracę i poprawiła koordynację z partnerami międzynarodowymi, takimi jak Bank Światowy, FAO, Interpol i Biuro Narodów Zjednoczonych ds. Narkotyków i Przestępczości (UNODC), aby zapewnić spójność wprowadzanych środków i uzyskać efekt synergii w ramach współpracy UE z określonymi państwami trzecich.

[36] Załącznik 2 do decyzji Komisji w sprawie rocznego programu działania na 2018 r. na rzecz Afryki Wschodniej i Południowej oraz Oceanu Indyjskiego, który ma być finansowany z 11. Europejskiego Funduszu Rozwoju

Zorganizowana współpraca z EU NAVFOR[37] usprawniła rozpoznawanie połowów NNN w pobliżu Rogu Afryki. Koordynacja ze środkami podejmowanymi w ramach strategii UE w zakresie bezpieczeństwa morskiego również pomaga w zorganizowanym reagowaniu na potencjalne zagrożenia związane z połowami NNN i powiązanymi przestępstwami na morzu.

Przykładem forów, w ramach których odbywa się stała współpraca i wymiana informacji z zainteresowanymi stronami, są Komitet Doradczy ds. Rynku i Komitet Doradczy ds. Floty Dalekomorskiej. Komisja otrzymuje ostrzeżenia i dane dotyczące podejrzeń połowów NNN w różnych częściach świata również od organizacji pozarządowych. Prowadzi również regularny dialog z organizacjami pozarządowymi na temat kwestii związanych z połowami NNN.

Organizacje pozarządowe odgrywają również istotną rolę w zwalczaniu połowów NNN. Realizują one szereg inicjatyw, by pomóc krajom uczestniczącym w dialogach na temat połowów NNN w działaniach dostosowawczych. Pomagają na przykład określić wyzwania i możliwe rozwiązania. Ich działalność wywiera znaczny wpływ na zachowania podmiotów gospodarczych i wybory konsumentów. Ponadto organizacje pozarządowe dostarczają przydatnych informacji na temat podejrzeń o prowadzenie połowów NNN, a Komisja w razie potrzeby podejmuje w tych przypadkach działania.

3. Główne wyzwania związane z wdrażaniem rozporządzenia w sprawie połowów NNN

3.1 Wdrażanie w UE

Dopóki poszczególne państwa członkowskie bandery będą stosowały różne środki i sankcje w przypadku poważnych naruszeń i różnie interpretowały przepisy dotyczące egzekwowania prawa, dopóty nie będzie możliwe zapewnienie całkowicie równych warunków działania w UE. Aby rozwiązać ten problem, we wniosku Komisji dotyczącym zmiany unijnego systemu kontroli rybołówstwa wyjaśniono, ulepszono i ujednolicono przepisy dotyczące egzekwowania prawa, które obecnie znajdują się zarówno w obowiązującym rozporządzeniu w sprawie kontroli, jak i w rozporządzeniu w sprawie połowów NNN. Ważne jest, aby współprawodawcy osiągnęli porozumienie, które zapewni realizację tego celu.

W tym samym duchu w ramach tej zmiany należy określić podstawę prawną dla obowiązkowego stosowania cyfrowego świadectwa połowowego (CATCH) w celu maksymalnego zwiększenia sprawności systemu. Na bardziej technicznym poziomie należy zapewnić interoperacyjność systemu z innymi środowiskami informatycznymi w UE (np. aby umożliwić wymianę świadectw elektronicznych między wszystkimi administracjami celnymi UE – CERTEX), również ze środowiskami informatycznymi dotyczącymi kontroli rybołówstwa w państwach trzecich, najlepiej za pomocą

[37] Wykorzystując informacje dostarczone przez EU NAVFOR, Komisja analizuje i przekazuje Komisji ds. Tuńczyka na Oceanie Indyjskim obserwacje i zdjęcia lotnicze statków, które mogą być zaangażowane w działalność połowową i związaną z połowami, w szczególności działalność, która może naruszać obowiązujące zasady ochrony i zarządzania.

jednolitego rozwiązania[38]. CERTEX może pomóc we współpracy międzyagencyjnej i w kontrolach krzyżowych przywozu.

- Dialogi z państwami trzecimi

Głównym wyzwaniem, często spotykanym przy wdrażaniu rozporządzenia w sprawie połowów NNN w odniesieniu do państw trzecich, jest wystarczająca wola polityczna do dokonania przeglądu ram prawnych i dostosowania ich do odpowiednich zobowiązań międzynarodowych. W tym kontekście kluczowe znaczenie ma określenie odstraszających, proporcjonalnych i natychmiastowych środków i sankcji, dzięki którym sprawcy nie będą mogli czerpać korzyści z połowów NNN.

Po ustanowieniu ram prawnych głównym wyzwaniem jest ich skuteczne i aktywne wdrożenie. Wymaga to czasu, zasobów, woli, umiejętności i wiedzy specjalistycznej. Istnieje zatem potrzeba zapewnienia pomocy technicznej i wsparcia finansowego przez wyspecjalizowane agencje. Finansowanie takiego budowania zdolności powinno być skoordynowane, aby uniknąć niepotrzebnego powielania działań. W tym względzie z doświadczeń wynika, że adwokaci publiczni, sędziowie i inni prawnicy powinni pogłębić wiedzę na temat szczególnych elementów prawodawstwa w dziedzinie rybołówstwa, jak również na temat powiązanych obowiązków w zakresie monitorowania, kontroli i nadzoru (MCS). Budowanie zdolności wspierane przez organizacje wyspecjalizowane Organizacji Narodów Zjednoczonych, takie jak FAO, UNODC lub INTERPOL, stanowi wyjątkową okazję, by zagwarantować, że sprawcy zostaną pozbawieni korzyści z działalności przestępczej.

Innym wyzwaniem, o charakterze długoterminowym, jest zapobieganie przypadkom recydywy. W tym kontekście najważniejszy cel polega na utrzymaniu koniecznego poziomu woli politycznej.

- Poprawa międzynarodowego zarządzania w celu zwalczania połowów NNN

Dalsza ratyfikacja oraz skuteczne i pełne wdrożenie PSMA przez wszystkie strony będzie jednym z głównych wyzwań w ciągu najbliższych kilku lat. UE zorganizuje trzecie posiedzenie stron PSMA w Brukseli. To bardzo ważne posiedzenie wielostronne będzie pierwszą okazją do dokonania przeglądu i oceny skuteczności umowy. FAO przedstawi wtedy również aktualną sytuację w zakresie przygotowania globalnego systemu wymiany informacji (GIES), który ma ułatwić stronom umowy wymianę informacji na temat odmów wstępu do portu i wyników inspekcji. Po raz kolejny zmiany w dziedzinie IT będą stanowiły zarówno szansę, jak i wyzwanie w zakresie interoperacyjności z innymi systemach informatycznymi.

W kontekście RFMO wyzwaniem jest osiągnięcie konsensusu w sprawie środków zwalczania połowów NNN wśród umawiających się stron, w szczególności w odniesieniu do porównywania wykazów statków prowadzących połowy NNN oraz bardziej przejrzystych zasad dotyczących własności rzeczywistej statków.

[38] UN/CEFACT (Centrum Narodów Zjednoczonych ds. Ułatwiania Handlu i Elektronicznego Biznesu) prowadzi obecnie istotne prace, które mają na celu zbadanie możliwości wykorzystania formatu FLUX w tym kontekście.

Kolejne poważne wyzwanie wiąże się z praktyką prowadzenia przez państwa bandery „sprzedaży" swoich bander operatorom z państw trzecich. Państwa te, których bandery zazwyczaj określa się jako „tanie bandery", często nie sprawują jurysdykcji lub skutecznej kontroli nad statkami zarejestrowanymi pod ich banderą. Należy dopilnować, by państwa te wywiązywały się z obowiązków spoczywających na państwach bandery na mocy prawa międzynarodowego w odniesieniu do rybołówstwa oraz aby gwarantowały lepszą współpracę międzyagencyjną między organami kontroli rybołówstwa a organami odpowiedzialnymi za rejestrację statków rybackich (w tym chłodnicowców i statków zaopatrujących).

Kluczem do lepszej kontroli rybołówstwa i do zniechęcania do połowów NNN jest przejrzystość. Należy udostępnić publicznie więcej informacji na temat obowiązujących przepisów i przedmiotowych statków. Wszystkie państwa mają obowiązek publikowania przepisów krajowych dotyczących zarządzania swoimi zasobami i ich ochrony oraz dotyczących warunków regulujących działalność statków rybackich pływających pod ich banderą oraz statków z państw trzecich prowadzących działalność połowową na ich wodach (w tym publicznych rejestrów floty rybackiej, licencji połowowych i upoważnień do połowów oraz informacji na temat uczestnictwa w światowym rejestrze FAO statków rybackich, chłodniowców i statków zaopatrujących). Konieczne są bardziej przejrzyste porozumienia w sprawie dostępu do zasobów rybołówstwa, takie jak te charakterystyczne dla unijnych umów o partnerstwie w sprawie zrównoważonych połowów (umowy SFPA)[39].

- Współpraca i koordynacja

Przypadki naruszania praw człowieka i praw pracowniczych w sektorze rybołówstwa są często związane z połowami NNN. Stosowanie rozporządzenia w sprawie połowów NNN może pomóc w ujawnianiu takich nadużyć. Co więcej, z doświadczeń wynika, że lepsze struktury i narzędzia kontroli rybołówstwa doprowadziły do poprawy w zakresie zwalczania naruszeń praw człowieka i praw pracowniczych. Rozporządzenie w sprawie połowów NNN nie jest jednak samo w sobie właściwym narzędziem do zwalczania takich naruszeń – jego zakres jest wyraźnie ograniczony do połowów NNN określonych w prawie międzynarodowym. Te szersze wyzwania wymagają zatem stosowania innych odpowiednich ram prawnych.

Polityka zwalczania połowów NNN w coraz większym stopniu zbiega się z polityką dotyczącą pracy, polityką celną, handlową i transportową, wymogami sanitarnymi, zwalczaniem oszustw i przestępstw, takich jak uchylanie się od opodatkowania lub pranie pieniędzy. Dzięki większej koordynacji wewnętrznej (między różnymi służbami Komisji oraz z ESDZ) Komisja mogła uzyskać efekt synergii i zwiększyć skuteczność. Działania te należy kontynuować, ale jest jeszcze jedno wyzwanie: należy zapewnić odpowiednie kanały współpracy i koordynacji na szczeblu międzynarodowym. Należy również nadal zachęcać do współpracy międzyagencyjnej na szczeblu państw członkowskich.

[39] Umowy o partnerstwie w sprawie zrównoważonych połowów podpisane przez UE zobowiązują kraje partnerskie do publicznego udostępniania swoich umów dwustronnych z innymi partnerami oraz do stosowania zasad niedyskryminacji.

4. Wnioski

Rozporządzenie w sprawie połowów NNN nadal zapewnia kompleksowe i skuteczne ramy zwalczania połowów NNN w UE. To wyjątkowy system: z jednej strony zapobiega wprowadzaniu na rynek UE produktów pochodzących z połowów NNN; z drugiej strony dialogi z państwami trzecimi powodują wzmożenie działań na rzecz zwalczania połowów NNN na całym świecie.

System kartek ostrzegawczych na podstawie rozporządzenia w sprawie połowów NNN stał się uznanym na arenie międzynarodowej narzędziem, które pomaga zwalczać połowy NNN i zwracać większą uwagę świata na ten poważny problem. Ten sukces wynika częściowo z faktu, że system stworzony na mocy rozporządzenia w sprawie połowów NNN nie narzuca państwom trzecim żadnych norm UE. Zamiast tego zapewnia on po prostu, aby państwa te – jako państwa bandery, państwa portu, państwa nadbrzeżne i państwa zbytu – przestrzegały zobowiązań wynikających z prawa międzynarodowego.

Aby osiągnąć cel zrównoważonego rozwoju 14.4, wyeliminować połowy NNN i wywiązać się ze swoich zobowiązań w ramach Europejskiego Zielonego Ładu, UE powinna propagować na świecie zarówno system świadectw połowowych, jak i system kartek ostrzegawczych, jako skuteczne narzędzia zwalczania połowów NNN. Muszą temu towarzyszyć działania na rzecz wyeliminowania braków w zarządzaniu na szczeblu regionalnym i światowym oraz na rzecz zwiększenia zdolności państw trzecich do zwalczania połowów NNN.

Aby jeszcze bardziej zwiększyć możliwości rozporządzenia w sprawie połowów NNN oraz ram unijnych, jeśli chodzi o przeciwdziałanie połowom NNN oraz zwalczanie i eliminowanie takich połowów, należy koniecznie szybko przyjąć i wdrożyć zmieniony unijny system kontroli rybołówstwa. Obejmuje to również cyfryzację systemu świadectw połowowych.